ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 114, Mart 2021, s. 169-191

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.40198>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
4.02.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
28.03.2021

Arş. Gör. Elif KURAL

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD
elif.kural@erzincan.edu.tr,

ORCID ID: 0000-0003-4423-5453

Doç. Dr. Remziye CEYLAN

Yıldız Teknik Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD
rceylan@yildiz.edu.tr,

ORCID ID: 0000-0003-3227-7189

MONTESSORİ EĞİTMENLERİ 3-6 YAŞ ERKEN ÇOCUKLUK SINIFLARINDA HAZIRLANMIŞ ÇEVREYİ NASIL DÜZENLİYOR?¹

Öz

Ülkemizde yaygın olarak uygulanan Montessori eğitim programında “hazırlanmış çevre”, “hazırlanmış yetişkin” ve “eğitici materyaller” önemli rol oynamaktadır. Montessori sınıflarında fiziki ortamın bu üç öge çerçevesinde oluşturulduğu ve düzenlendiği söylenebilir. Mevcut çalışmanın amacı Türkiye’de resmi veya özel okul öncesi eğitim kurumlarında 3-6 yaş erken çocukluk sınıflarında görev yapan Montessori öğretmenlerinin fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik sınıf yönetimi uygulamalarının ve başvurdukları uygulamaları sınıf yönetimi ile nasıl ilişkilendirdiklerinin tespit edilmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik yaklaşım benimsenerek yürütülen çalışmanın örneklemini İstanbul ili Başakşehir, Ümraniye, Sancaktepe ve Sarıyer ilçelerinde dört farklı kurumda görev yapan 13 Montessori öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler, bireysel yüz yüze görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Uygulamalara ilişkin elde edilen veriler sınıf içi ortamın düzenlenmesi, sınıf dışı ortamın düzenlenmesi ve materyallerin düzenlenmesi şeklinde üç tema altında toplanmıştır. Bu temalara ait toplam 66 tane uygulama tespit edilmiştir. İkinci

¹ Bu makale Elif Kural’ın, Remziye Ceylan danışmanlığında yürüttüğü “Montessori Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Uygulamalarına Yönelik Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

görüşme bulgularına göre, öğretmenlerin başvurdukları uygulamaları hazırlanmış çevre, hazırlanmış yetişkin ve eğitici materyaller çerçevesinde sınıf yönetimi ile ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sınıf yönetimi uygulamaları, Montessori eğitmeni, Fiziki ortamın düzenlenmesi, Fenomenolojik çalışma

HOW DO MONTESSORI EDUCATORS ORGANIZE THE PREPARED ENVIRONMENT IN EARLY CHILDHOOD LEVELS AGED 3-6?

Abstract

“Prepared environment”, “prepared adult” and “educational materials” are important in Montessori education program widely applied in our country. In Montessori classes, the physical environment is created and organized within the framework of these three elements. The purpose of this study is to determine how Montessori educators who work at 3-6 early childhood classroom in public or private pre-school education institutions in Turkey organize classroom management practices to the regulation of physical environment and the practices they apply to classroom management. 13 Montessori educators working in four different institutions in Başakşehir, Ümraniye, Sancaktepe and Sarıyer districts of İstanbul province constitute the sample of the study carried out by adopting a phenomenological approach. The data was collected through individual face-to-face interviews. The data obtained on the practices were collected under three themes: Regulation of the classroom environment, regulation of the outdoor environment and regulation of the materials. A total of 66 practices of these themes have been identified. According to the second interview findings, it was determined that the educators associated their practices with classroom management within the framework of prepared environment, prepared adult and educational materials.

Keywords: Classroom management practices, Montessori educators, Regulation of physical environment, Phenomenological study

Giriş

Öğretmenler, sınıf yönetimi için sınıflarında çeşitli düzenlemeler yapmaktadır. Bu düzenlemelerin bir kısmı fiziki ortamın düzenlenmesi için başvurulan uygulamaları kapsamaktadır. Öğretmenler, fiziki ortamı düzenlerken çocukların güvenliğinin sağlandığı, yapacakları çalışmalar ile öğrenmenin gerçekleştirildiği ve problem davranışların azaltılacağı bir sınıf ortamı oluşturmaktadır (Başar, 2001; Weinstein ve Novodvorsky, 2011). Oluşturulan bu ortam sınıfta uygulanan eğitim yaklaşımına göre farklılık gösterebilmektedir. Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nın yanı sıra High Scope, Waldorf, Montessori, Orman Okulları ve İlk Yıllar Programı gibi farklı eğitim programları okul öncesi sınıflarında uygulanmaktadır (Korkmaz, 2005). Bu yaklaşımlara göre sınıf çevresi birbirine göre farklı özelliklere sahip olabilmektedir.

Çevrenin hem öğretmenlerin hem de çocukların duygu, düşünce ve öğrenme biçimini etkilediğinden (Levin ve Nolan, 2007; Schneider, 2002) ve çocukların güvenli ve rahat bir ortamda öğrenmesinin desteklenmesi gerektiğinden (Weinstein ve Novodvorsky, 2011) hareketle fiziki çevrenin düzenlenmesi önem taşımaktadır. Alan yazın incelemesi sonucunda, araştırmacılar tarafından mevcut çalışmada ele alınan sınıf yönetimi boyutu fiziki ortamın düzenlenmesidir.

Bu boyut eğitim öğretim faaliyetleri için gerekli planlamaların yapıldığı mekanları düzenlerken Montessori eğitimcilerinin başvurduğu uygulamalardan oluşturmaktadır. Mevcut çalışmada fiziki ortamın düzenlenmesi boyutu altında sınıf içi ortamın düzenlenmesi, sınıf dışı ortamın düzenlenmesi ve materyallerin düzenlenmesine yönelik uygulamalara yer verilmiştir.

Eğitimin doğumdan yetişkinliğe kadar devam ettiği Montessori yaklaşımına göre fiziki ortam, hazırlanmış çevre olarak adlandırılmakta ve ülkenin kültüre göre şekillenmektedir. Hazırlanmış çevre, çocukların kendi kendilerine öğrenmesine yardım eden eğitici materyallerden oluşmaktadır. Hazırlanmış çevreyi oluşturan, eğitici materyalleri düzenleyen ve hazırlanmış yetişkin olarak adlandırılan eğitimciler ise bu yaklaşıma göre çocuklara rehberlik etmektedir (Aydın, 2012; Özbek-Ayaz, 2020). Hazırlanmış yetişkin, hazırlanmış çevre ve eğitici materyaller Montessori sınıflarının üç temel öğesini oluşturur (Edward, 2002; Salkind, 2008).

Karma yaş gruplarından oluşan Montessori sınıflarında hazırlanmış çevre, materyaller ve günlük rutin çocukların hem kendi kendine öğrenmesini hem de öz düzenleme becerilerini desteklenmektedir. Ayrıca Montessori eğitimcileri çocuklara meraklarını giderecekleri bir ortam hazırlamakta ve çocukları kendi kendine öğrenmesi için özgür bırakmaktadır (AMS, 2021). Montessori sınıfları çocukların gelişim özelliklerine göre birbirinden farklı alanlara ayrılır. Bu alanlar şu şekildedir: Günlük yaşam alanı, duyu alanı, matematik alanı, dil alanı ve kozmik alan. Alanlar raf, dolap, halı ve minder gibi çeşitli nesnelerle birbirinden ayrılmakta ve her alanın kendine özgü eğitici materyalleri bulunmaktadır (Polk-Lillard, 2013). Montessori eğitimcileri çocukların boyutlarında, doğal ve sade materyalleri kullanarak sınıf içi ortamı düzenlemektedir. Hazırlanan bu ortamda eğitimciler çocukların kendi kendine öğrenmesi ve öz değerlendirme yapabilmesi için rehberlik ederek ve gözlem yaparak gerekli düzenlemeleri yapmaktadır (Lillard ve Else-Quest, 2006; Montessori, 2016).

Montessori felsefesine göre öğrenme ortamı sınıf dışında da çocukların gelişimine uygun materyallere ulaşımının sağlanacağı şekilde düzenlenmektedir. Sınıf dışındaki çevre de çocukların ilgisini dağıtmayacak şekilde düzen sağlanmaktadır (Pound, 2011). Sınıf içinde olduğu gibi sınıf dışında da çocuklar eğitimci gözetiminde çalışma döngüsünü edinmiş ve bağımsız bir şekilde çalışabilmektedir (Knight, 2012; Kuh, 2015). Çalışma zamanlarında koridorlar ve bahçe çocuklar ve eğitimciler tarafından sınıf dışı ortam olarak kullanılmaktadır (Türk ve Sarı, 2020).

Montessori sınıflarında eğitici materyaller her alanda o alana özgü olacak şekilde bir tanedir. Bu materyalleri eğitimciler çocukların boyutlarına uygun raflara belli bir düzende yerleştirmektedir (Ampola, 2013). Bu düzen şu şekildedir: Soldan sağa, yukarıdan aşağıya ve kolaydan zora. Sınıftaki açık ve alçak raf sistemi sayesinde çocuklar materyalleri rahatlıkla görebilmekte ve dilediği zaman materyali kolayca taşıyarak istediği yerde çalışmasını yapabilmektedir (Erişen ve Güleş, 2007; Susan, 2013; Şahin, 2013). Ayrıca eğitici materyaller, çocukların kendi kendine öğrenmesinin destekleneceği şekilde hata kontrolü barındırmaktadır. Materyaldeki hata kontrolü sayesinde çocuk hatasını kendi kendine kontrol edip öz düzenleme yapabilmektedir (Dempsey, 2016; Durakoğlu, 2010). Hazırlanmış çevreyi de oluşturan materyaller sayesinde çocuklar eğitimci rehberliğinde bağımsız bir şekilde gelişim göstermekte ve bireysel eğitim aldığı bir ortamda bulunabilmektedir (Danişman, 2012; Stoll-Lillard, 2018).

Montessori, oluşturduğu eğitim yaklaşımına yönelik birçok kaynak yazmış ancak bu yöntemin nasıl uygulanacağına yönelik eğitimciler veya ebeveynler için bir rehber hazırlamamıştır. Montessori, çerçevesi kesinleşmiş bir kaynağın oluşturulması sonucunda eğitimcilerin ve ebe-

veynlerin kişisel gelişimlerinin ve yaratıcılıklarının engelleneceğini savunmuştur. Böylece uygulamaların mekanikleşeceğini ve edinilen ezber bilgi ile hareket edileceğini vurgulamıştır. Mekanikleşmenin aksine eğitimcilerin mesleki bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirmelerini ve kendilerine rehberlik edecek kaynakları kendilerinin oluşturmalarını tavsiye etmiştir (Polk-Lillard, 2013).

Ülkemizde son yıllarda Montessori yaklaşımına göre eğitim veren resmi ve özel kurumların ve bu kurumlarda çalışacak eğitimcilerin aldıkları Montessori eğitimcisi eğitiminin sayısında artış olduğu belirlenmiştir (Korkmaz, 2005). Sosyal medyada da bu eğitim yaklaşımına yönelik içerik üreten kullanıcı hesaplarındaki artış ve takipçi kitlesine ilişkin informal gözlem sonuçları ele alındığında, bu yaklaşıma ebeveynlerin de ilgiyle yaklaştığı görülmektedir. Ayrıca okul öncesi dönem, çocukların gelişimi açısından kritik bir dönemdir. Montessori sınıflarında eğitimciler tarafından eğitici materyaller ile hazırlanan çevrede çocukların bağımsız olma, inisiyatif alma, konsantrasyon, öz düzenleme yapma ve kendi kendine öğrenme gibi birçok beceri gelişimi desteklenmektedir (Gömlüksiz ve Serhatlıoğlu, 2013; Mutlu ve diğ., 2012). Bu eğitim yaklaşımının erken çocukluk dönemindeki çocukların tüm gelişim alanlarını olumlu yönde etkilediği de görülmektedir (Montessori, 2015; Polk-Lillard, 2014).

Ulusal alan yazın incelemesi sonucunda erken çocukluk döneminde Montessori eğitim yaklaşımının felsefesine, aile eğitimine, çocukların gelişimine ve mimari yapı özelliklerinin incelenmesine yönelik çalışmalara (Beken, 2009; Dereli, 2017; Durkaya, 2019; Iflazoğlu-Saban ve Bulut-Özsezer, 2016; Kayılı, 2015; Kayılı, Koçyiğit ve Erbay, 2009; Keçecioğlu, 2015; Selçuk, 2016; Şeker, 2015; Temel ve diğ., 2016; Toran ve Temel, 2014; Yıldız ve Çağdaş, 2018; Yiğit, 2008) rastlanmış ancak sınıf yönetimi kapsamında fiziki ortamın düzenlenmesini inceleyen çalışmaların yetersiz olduğu görülmüştür. Montessori eğitim yaklaşımına yönelik ilgi ve eğitimcilerin hazırlanmış çevreyi oluşturmaya yönelik uygulamalarının tespit edilmesi için yapılan çalışmaların yetersiz olması sebebiyle mevcut çalışmanın alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle mevcut çalışmada “Türkiye’de resmi veya özel okul öncesi eğitim kurumlarının Montessori 3-6 yaş erken çocukluk sınıflarında görev yapan Montessori eğitimcilerinin fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik sınıf yönetimi uygulamaları nelerdir ve eğitimciler başvurdukları uygulamaları sınıf yönetimiyle nasıl ilişkilendirmektedir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına ve verilerin analizine yer verilmiştir.

1. Araştırma Modeli

Çalışmada MEB’e bağlı resmi veya özel okulların 3-6 yaş erken çocukluk sınıflarında görev yapan Montessori eğitimcilerinin fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik sınıf yönetimi uygulamalarını ve bu uygulamaları sınıf yönetimiyle nasıl ilişkilendirdiklerini tespit etmek amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma, çalışmaya katılan bireylerle bütüncül ve derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin araştırmacıların yorumlamasına göre şekillendiği araştırma yöntemidir (Creswell, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Fenomenoloji deseni ise günlük hayatta karşımıza çıkan veya farkındalığımızın olduğu olguların derinlemesine ve daha detaylı bir şekilde araştırılmasını sağlamaktadır. Olguya yönelik kesin ve genellenebilir olmayan veri, olguyu deneyimlemiş olan ve diğer insanlara aktarabilecek kişi ve gruplardan elde edilmektedir (Creswell,

2018). Mevcut çalışma için ele alınan olgu “sınıf yönetimi uygulamalarıdır”. Bu olgu çerçevesinde Montessori eğitimcilerinin fiziki ortamı düzenlemek için hangi uygulamalara başvurdukları ve bu uygulamaları sınıf yönetimiyle nasıl ilişkilendirdikleri incelenmiştir.

2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ili Başakşehir, Ümraniye, Sancaktepe ve Sarıyer ilçelerindeki dört okulun 3-6 yaş erken çocukluk sınıflarında görev yapan 13 Montessori eğitmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar, resmi veya özel okulların 3-6 yaş erken çocukluk sınıflarında görevli olma, resmi olarak Montessori eğitmen eğitimi alma ve bir yıllık staj sürelerini tamamlama ölçütüne göre seçilmiştir. Eğitmenler, amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan “ölçüt örnekleme” yöntemine göre belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi ile ele alınan olguyu katılımcıların deneyimlemiş ve yeterli bilgiye sahip olması ve evreni en iyi şekilde temsil etmesi sağlanmaktadır (Güçlü, 2019). Ayrıca maksimum çeşitliliği sağlayabilecek farklı kişiler ve ortamlar seçilerek örneklemin tüm çeşitlilik dizinlerini en iyi şekilde temsil etmesi sağlanabilmektedir (Maxwell, 2018).

Çalışmaya gönüllü olarak katılan eğitmenler “E1, E2” şeklinde kodlanmıştır. E1, E2, E3, E4, E5 ve E6 A okulunda, E7, E8 ve E9 B okulunda, E10 ve E11 C okulunda ve E12 ve E13 D okulunda görev yapmaktadır. A, B ve C okulları tam günlük Montessori eğitimi verirken; D okulu yarım günlük Montessori eğitimi vermektedir. Eğitmenlere ait demografik bilgilere ilişkin veriler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Mesleki Deneyim Süresi	Montessori Rehberliği Süresi	Montessori Eğitmen Eğitimi	Staj Süreci	Sınıftaki Görev Tanımı
E1	K	4	1	Almış	Tamamlamış	Başöğretmen
E2	K	7	1	Almış	Tamamlamış	Yardımcı Öğretmen
E3	K	2	1	Almış	Tamamlamış	Yardımcı Öğretmen
E4	K	5	4	Almış	Tamamlamış	Başöğretmen
E5	K	1	1	Almış	Tamamlamış	Yardımcı Öğretmen
E6	K	2	2	Almış	Tamamlamış	Başöğretmen
E7	K	8	6	Almış	Tamamlamış	Başöğretmen
E8	K	1	1	Almış	Tamamlamış	Başöğretmen
E9	K	6	6	Almış	Tamamlamış	Yardımcı Öğretmen
E10	K	3	1	Almış	Tamamlamış	Yardımcı Öğretmen
E11	K	6	3	Almış	Tamamlamış	Yardımcı Öğretmen
E12	K	17	2	Almış	Tamamlamış	Yardımcı Öğretmen
E13	K	18	1	Almış	Tamamlamış	Başöğretmen

Tablo 1’de bulunan tüm eğitmenlerin cinsiyeti kadındır. Eğitmenler okul öncesi öğretmeni olarak en az bir en çok 18 yıl mesleki deneyime sahiptir. Eğitmenlerin tümü resmi olarak Montessori eğitmen eğitimini İstanbul Montessori Enstitüsü (İME)’nden almış ve staj dönemini

tamamlamıştır. Eğitimciler İME’de toplam 314 saat süren eğitimci eğitimi programını almıştır ve bu eğitim American Montessori Society (AMS) ve Montessori Accreditation Council for Teacher Education (MACTE) standartlarına uygun uluslararası sertifika alınan bir eğitim niteliği taşımaktadır (İME, 2021). Eğitimcilerin Montessori sınıflarındaki toplam çalışma süreleri en az bir en çok altı yıl arasında değişmektedir. Eğitimcilerin altı tanesi başöğretmen ve yedi tanesi yardımcı öğretmen olarak çalışmaktadır. Ekip olarak birlikte çalışan eğitimciler her sınıfta genellikle biri tecrübeli ve diğeri yardımcı olacak şekilde en az iki kişilik bir takım çalışması sürdürmektedir (Polk-Lillard, 2013). Mevcut çalışmada da eğitimcilerin sınıflarında iki veya üç kişi bir arada çalıştıkları tespit edilmiştir. Bu eğitimciler kendilerini başöğretmen ve yardımcı öğretmen şeklinde adlandırdıkları için mevcut çalışmada da sınıftaki görevleri bu şekilde tanımlanmıştır.

3. Veri Toplama Araçları

Çalışma verileri kişisel bilgi formu, ilk görüşme ve ikinci görüşme için araştırmacılar tarafından hazırlanan sorular aracılığı ile toplanmıştır.

Kişisel bilgi formu: Bu form ile eğitimcilerin cinsiyetine, mesleki deneyim ve Montessori eğitimciliği süresine, eğitimci eğitimi alıp almama durumuna, staj sürecini tamamlayıp tamamlamama durumuna ve sınıftaki görev tanımına ilişkin demografik veriler toplanmıştır.

İlk görüşme ve ikinci görüşme: Katılımcılardan randevu alınarak bireysel ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İlk görüşmede fiziki ortamın düzenlenmesine ilişkin sınıf içi ortamın, sınıf dışı ortamın ve materyallerin düzenlenmesine yönelik uygulamaları tespit etmek amacıyla altı tane açık uçlu soru oluşturulmuştur. “*Sınıfta hazırlanmış çevreyi sağlamak için hangi yöntemleri kullanıyorsunuz?*” gibi sorular çerçevesinde çalışmaya katılan eğitimcilerin fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik sınıf yönetimi uygulamaları tespit edilmiştir. Oluşturulan sorular için alanda uzman üç öğretim üyesinden uzman görüşü alınarak ve bir Montessori eğitimci ile pilot uygulama yapılarak sorulara son şekli verilmiştir. İlk görüşmeden elde edilen verilere göre eğitimcilerin başvurdukları uygulamalar belirlenmiştir. Daha sonra eğitimcilerin başvurdukları uygulamaları sınıf yönetimi ile nasıl ilişkilendirdiklerini tespit etmek amacıyla ikinci görüşmeler gerçekleştirilmiştir. İkinci görüşme için ilk görüşmeye katılan eğitimcilerle iletişime geçilmiş ve gönüllü olan eğitimcilerden E1, E3, E6 ve E10 ile bireysel ve yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Eğitimcilerin başvurdukları uygulamaları sınıf yönetimiyle nasıl ilişkilendirdikleri “*Fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik başvurduğunuz uygulamaların sınıf yönetimini nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?*” sorusu çerçevesinde anlamlandırılmaya çalışılmıştır. İkinci görüşme için hazırlanan soru için de alanda uzman bir Montessori eğitimciden uzman görüşü alınarak soruya son şekli verilmiştir.

4. Verilerin Toplanması

Görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle etik kurul izni alınmış ve ardından İstanbul ili Millî Eğitim Müdürlüğü’ne izin talebinde bulunulmuştur. İzin yazıları ile anaokullarının müdürlüklerine bilgi verilmiş ve eğitimciler çalışmaya katılmayı kabul edenler belirlenmiş ve ilk görüşme için randevu oluşturulmuştur. Randevulara göre eğitimcilerle kendi okullarında uygun bir ortamda veya evlerinde bireysel ve yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye başlamadan önce eğitimciden çalışmaya katılım onayı ve görüşme boyunca ses kaydı alınabilmesi için izin alınmıştır. Süreleri birbirine göre farklılık gösteren görüşmelerin tümü ses kaydına alınmıştır. İlk görüşmeler 13 eğitimciyle yapılmış ve 15 Aralık 2019 tarihinde başlayıp 15 Ocak

2020 tarihinde tamamlanmıştır. Elde edilen verilerin analizinden sonra alınan randevulara bağlı olarak ikinci görüşmeler gönüllü olan E1, E3, E6 ve E10 ile yapılmış ve 2 Mart 2020 tarihinde başlayıp 7 Mart 2020 tarihinde tamamlanmıştır.

5. Verilerin Analizi

Mevcut çalışmada verilerin analizi için betimsel analiz yaklaşımından yararlanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımı ile oluşturulan temalara katılımcı ifadeleri sık sık örnek gösterilerek çarpıcı bir şekilde ortaya konulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Katılımcıların onayı alındıktan sonra bireysel ve yüz yüze görüşmelerin tümü ses kaydına alınmıştır. Bu kayıtlar, araştırmacılar tarafından en fazla üç gün içerisinde herhangi bir imla düzeltmesi yapılmadan katılımcının ağzından çıktığı gibi yazıya geçirilmiştir. İlk olarak her katılımcı için kod adları ile açılan ayrı dosyalarda katılımcıya ait verilerin transkripsiyonu yapılmıştır. Yapılan ilk transkripsiyon araştırmacılar tarafından tekrar dinlenip hatalar düzeltilmiştir. Daha sonra her soru için ayrı dosyalar oluşturulmuş ve katılımcının kod adı üste gelecek şekilde altına cevapları yazılmıştır. Aynı sorular için verilen cevaplar alt alta yazılarak bir araya toplanmıştır. Böylece sonraki aşamada yapılacak olan kodlamalar için hatanın önüne geçilip araştırmacılara zaman kazandırılmıştır. Elde edilen verilere göre fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik uygulamalar üç ayrı temaya ayrılmıştır. Temalara yönelik yapılan listeleme Şekil 1'deki gibidir. Ardından uygulamaların kodlama işlemi yapılmış ve temalara yönelik uygulamalar tespit edilerek kendi altında toplanmıştır.

Şekil 1: Fiziki Ortamın Düzenlenmesine Yönelik Temalara İlişkin Listeleme

Uygulamalar, belirlenen temaların altında toplandıktan sonra ikinci görüşme sonucunda elde edilen verilere göre bu uygulamaların sınıf yönetimi ile nasıl ilişkilendirdiği anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde elde edilen bulgular sırasıyla ilk görüşmeye ait bulgular ve ikinci görüşmeye ait bulgular şeklinde ayrı başlıklar halinde yer verilmiştir.

1. İlk Görüşmeye Ait Bulgular

İlk görüşme ile elde edilen sınıf içi ortamın düzenlenmesi, sınıf dışı ortamın düzenlenmesi ve materyallerin düzenlenmesi temaları ayrı başlıklar halinde aşağıda ele alınmıştır.

Sınıf İçi Ortamın Düzenlenmesi: Eğitimcilerle yapılan görüşme bulgularına göre sınıf içi ortamın düzenlenmesine yönelik 15 farklı uygulama tespit edilmiştir. Bu uygulamalar şunlardır:

- Temaya uygun materyal kullanma ve çalışma hazırlama
- Kullanılan her materyalde/eşyada estetik uyuma ve kaliteye özen gösterme
- Yeterli sayıda ve çocuğun dikkatini dağıtmayacak özellikte materyal/eşya kullanma
- Çocukların boyutlarına uygun materyal/eşya kullanma
- Çalışmaları ve materyalleri bir süre kaldırmak unutturma veya revize etme
- Materyallerin/eşyaların bakım, onarım ve düzenini her zaman sağlama
- Çocuğun ilgisine göre materyal/eşya kullanma veya bunları ilgi çekici hale getirme
- Çalışmaları raflara bir düzende yerleştirme
- Her alana özgü çalışma/materyal hazırlama
- Çocukların özel eşyalarına ait dolap/raf/posta kutusu bulundurma
- Alanların yerleşim düzenini sıralı, yumuşak geçişli ve ses seviyesine uygun düzenleme
- Raf, masa, sandalye, halı vb. nesne ile alanları ayırma
- Çocuğun rahat hareket edebileceği temiz, ferah ve geniş bir ortam sağlama
- Ortamın düzenli, sade, sakın, somutlaştırılmış, doğal ve doğayla iç içe olmasını sağlama
- Isı, ışık ve havalandırmayı yeterli seviyede karşılama

Eğitimcilerin birçoğu, materyalleri veya çalışmaları önceden belirlemiş oldukları temalara uygun bir şekilde hazırladıklarını belirtmişlerdir. Eğitimciler hazırlanan çalışmalar için kullandıkları her materyalin estetik uyumuna ve kalitesine de dikkat ettiklerini söylemiştir. Eğitimcilerin ifadelerine göre sınıfta her materyalden genellikle bir tane bulunduğu ve çocukların dikkatini dağıtmayacak materyaller seçildiği tespit edilmiştir. Ayrıca Montessori sınıflarında kullanılan materyal veya eşyanın çocukların boyutlarına uygun seçildiği ve sınıf içi ortamın bu eşyalar kullanılarak düzenlendiği söylenebilir. Eğitimcilerin sınıf içi ortamı düzenlerken materyallerde dikkat ettikleri hususlara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Genel olarak değişen temalara göre günlük yaşamı yoğunluklu düzenliyoruz. Sana bu temayla bağlantılı olarak çalışma koyuyoruz.” (E10)

“Sınıfta kullanılan materyaller kaliteli ve estetik olarak ilgi çekici oluyor. Kırılan ve hasar gören materyaller kullanılmıyor.” (E11)

“Genellikle sade ve açık renkler kullanılıyor. Duvarlarda çocukların dikkatini dağıtacak malzemeler asılmıyor.” (E12)

“Her şey çocukların boyutlarına uygun dolaplar ve raflar masa sandalye ve materyaller çocukların ulaşabileceği özelliklerdedir.” (E7)

Eğitmenler karşılaştıkları problem durumlarına göre materyallerle ilgili değişiklikler yaparak sınıf içi ortamı düzenlediklerini belirtmiştir. Eğitimciler bu problemlere çocukların materyale karşı ilgi durumunun değişmesi ve materyale zarar vermeyi örnek vermektedir. Eğitimciler bu problemlere yönelik materyali unutturma veya revize etme ve ilgi çekecek materyal kullanma gibi uygulamalara başvurmaktadır. Ayrıca eğitimciler, zarar gören materyalin bakımından çocukları da sorumlu tutarak sınıf içi düzeni birlikte sağladıklarını söylemiştir. Eğitimcilerin sınıf içi ortamı düzenlerken problem durumları için dikkat ettikleri hususlara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Yeni çocuk gelmediyse ve yalnızca eski çocuklar varsa çok fazla kullandığı veya suistimal ettiği materyal varsa onu biraz kaldırarak unutturuyoruz. Bu çalışmanın yerine yeni bir çalışma koyuyoruz.” (E1)

“Günlük yaşam alanında kullandığımız materyaller mutfak materyalleri, gerçek kaseler maşalar tabaklar süngerler ve mutfakta kullanılan malzemeler. Bunlar çocukların genellikle ilgisini çektiği için bunları kullanıyoruz.” (E5)

“Temizlik konusunda her çocuk çalıştığı materyalin temizliğinden kendisi sorumlu oluyor. Öğretmenler de bu konuda çocuklara rehberlik yapıyor. Elzem bir durum veya olağan dışı durumlarda öğretmenler de direkt olarak materyallerin temizliğini yapıyor. Sınıfta görevi olan çocuklar da temizlikten sorumlu oluyor ancak diğer çocuklar da bu konuda onlara her zaman yardım ediyor.” (E2)

Eğitmenlerin ifadelerine göre Montessori sınıfları belirli bir düzene sahip alanlardan oluşmakta ve bu alanların kendilerine özgü eğitici materyalleri bulunmaktadır. Çalışmaya katılan eğitimcilerin sınıf içi ortamı düzenlerken bu alanların oluşturulmasına, materyallerin bu alanlara özgü olarak hazırlanmasına ve alanların sahip olması gereken özelliklere dikkat ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca bu alanların raf, dolap veya halı gibi nesneler kullanılarak birbirinden ayrıldığı bulunmuştur. Eğitimcilerin sınıf içi ortamı düzenlerken alanların oluşturulması için dikkat ettikleri hususlara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Ayrıca ortama materyaller yerleştirilirken de düzenin oluşması ve bu düzen algısının çocuğa aktarılması sağlanıyor. Materyaller kolaydan zora doğru yerleştiriliyor.” (E7)

“Alanlar içerisinde var olan materyal ve çalışmaların farklılığından dolayı ayrıştırıyor.” (E11)

“Alanlar birbirinden raflarla ayrılıyor. Duvar ve benzeri hiçbir şey yok.” “Alanlar da lavaboya yakınlık, hangi çalışmaların ne kadarının yerde yapılacağı ve ortamın sessiz olması gibi kriterlere dikkat ediliyor.” (E3)

“Her alan birbirinden ayrılmış durumda ve aynı zamanda da birbirini takip ediyor.” (E5)

“Çocukların sınıfın dışında mont bot ayakkabı ve çantalarını koyabildikleri dolapları var. Ayrıca sınıfın içinde dosya boyutunda çalışmalarını koyabildikleri posta kutuları da mevcut.” (E1)

“Dil alanında hem masa hem de halı kullanılıyor. Kitap köşesini daha sıcak bir ortama çevirmek için küçük bir kilim ve minder kullanıyoruz. Kozmik alanda da masa ve halının bir arada kullanımına uygun bir alan oluşturuluyor.” (E9)

Eğitmenler, çocukların rahatça hareket edebileceği, temiz, ferah ve geniş bir alan oluşturduklarını söylemiştir. Ayrıca eğitimcilerin malzemeleri doğal ve sade renklerde seçerek ortama düzen kazandırdıkları ve ışık, ısı ve havalandırma ile ilgili gerekli tedbirleri aldıkları belirlenmiştir. Eğitimcilerin öğrenme ortamını düzenlenirken dikkat ettikleri hususlara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Orta alan ciddi miktarda boş olduğu için çocuklar sınıfta rahatça hareket edebiliyor.” (E3)

“Çocuğa karmaşıklık hissi vermez. Sınıflar temiz ve ferah bir ortam sunar.” (E7)

“Hazırlanan çevre diğer okullardan çok daha sıcak plastik ve yapaylıktan uzak daha insanı içine çeken kendi doğamıza ve insan doğasına daha uygun bir ortamdır. Çok renkli şaşılaştırmayan estetik olarak uyumlu ve sükunetin daha iyi sağlanacağı bir ortam oluşturuyoruz.” (E6)

“Eğer sınıf içinde çocuklar varken de ihtiyaç olursa havalandırma yapılıyor. Klima ile hava durumuna göre ısı korunuyor. Işık olarak sınıflar aydınlık olacak şekilde açılıyor, bu ne yetersiz ne de göz yorucu düzeyde olmuyor. Sınıflarda tavanlar yüksek olduğu için daha havadar bir ortam sağlıyor.” (E2)

Sınıf Dışı Ortamın Düzenlenmesi: Eğitimcilerle yapılan görüşme bulgularına göre sınıf dışı ortamın düzenlenmesine yönelik dokuz farklı uygulama tespit edilmiştir. Bu uygulamalar şunlardır:

- Materyali sınıf dışına taşıma
- Doğal ve dikkat dağıtmayacak araç-gereç kullanma
- Temayla ilgili çalışmalar için uygun materyal/şey bulundurma
- Giysilerini giyinmeleri için masa/oturak bulundurma
- Kişisel eşyaları için dolap/raf bulundurma
- Çalışma zamanını hava durumuna uygun bir şekilde düzenlenme
- Kuralları ve çalışma döngüsünü çocuğa kazandırma
- Sınıfın kapıyla bahçeye açılmasını sağlama
- Çocuğu gözlemlleme

Montessori eğitimcilerinin temaya uygun materyal hazırlama ve dikkat dağıtmayacak materyal kullanma gibi uygulamalara sınıf dışı ortamı düzenlerken başvurdukları tespit edilmiştir. Ayrıca eğitimciler, sınıf içinde kullanılan materyallerden uygun olanların sınıf dışına da taşınarak çocukların dış ortamda çalışmasını sağladıklarını belirtmiştir. Eğitimcilerin sınıf dışı ortamda materyallerin düzenlenmesine ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Öğretmen genellikle çocuğun başında oluyor. Bir de materyale dikkat etmek gerekiyor. Mesela zincirler çok küçük ve kaybolacağı için dışarıya gitmez. Bunun dışında farklı materyaller dışarıya çıkabiliyor.” (E3)

“Bu alanda da ahşap malzemeler kullanılıyor. Dikkat dağıtmayan soft renklerde malzemeler kullanılıyor.” (E11)

“Burayı bir çiçeğin kökü ile ilgili yapacağımız çalışmada kullanıyoruz. Çocuklar burada bununla ilgili çalışmaları yapabiliyor.” (E2)

Eğitmenler giysi değişimini çocukların yapabilmesi için okulun koridorlarına masa ve oturak yerleştirdiklerini belirtmiştir. Ayrıca eğitimcilerin ifadelerine göre koridorlarda kişisel eşyalarını koyabilmeleri için çocuklara ait raflar veya dolaplar bulundurulmaktadır. Eğitimcilerin koridorları düzenlemeye ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Koridorda montunu giyiniip düzenleyebilmesi için bir masa var.” (E12)

“Kendisi orayı kullanarak montunu giyinebiliyor ya da ayakkabılarına ulaşabileceği bir raf var ayakkabılarını oraya kendisi yerleştiriyor. Montunu asabileceği bir askılık var. Buraya da montunu kendisi yerleştirebiliyor.” (E5)

Eğitmenlerin ifadelerine göre çalışma döngüsüne ait kuralları öğrenen çocukların uygun hava koşullarında bahçeye çıkıp çalışabilmesi için gerekli düzenlemeleri yapılmaktadır. Eğitimciler bu durumu bahçeye açılan sınıf kapısı veya pencereyle kolaylaştırdığını vurgulamıştır. Eğitimciler bahçede çalışmasını sürdüren çocuğu gözlemlemeye devam ettiklerini belirtmiştir. Eğitimcilerin bu uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Çocukların yağmur botu ve yağmurlukları mevcut. Dış ortamda çalışma yapıldığında hava durumuna göre bunları da kullanabiliyorlar.” (E9)

“Çocuklar Montessori felsefesini kavradıktan sonra bireysel çalışmayı ve ben ve çevre kavramını öğrendikten sonra kendi sorumluluklarını alabiliyor. Nerede ne yapabileceğinin de farkını iyi bir şekilde anlayabiliyor. Bu gibi ortamlarda da rahatlıkla çalışmalarını yapabiliyor.” (E8)

“Sınıf dışına ya da bahçeye çalışmaların taşınabilmesi için sınıfın fiziki ortamının bunu sağlayabiliyor olması lazım. Bizim okulumuzdaki alt kattaki sınıfın bu yönde avantajı var.” (E10)

“Çünkü sınıf içerisinde olduğu gibi dışarıda da bu tarz bir gözlemin altında oluyor.” (E4)

Materyallerin Düzenlenmesi: Bu başlık altında materyal hazırlama ve düzenleme, materyallere ulaşım, materyale ilginin yönetimi ve materyali dikkatli kullanma ve korumaya yönelik uygulamalar ayrı başlıklar halinde verilmiştir.

a. Materyal Hazırlama ve Düzenleme: Eğitimcilerle yapılan görüşme bulgularına göre materyal hazırlama ve düzenlenmeye yönelik 19 farklı uygulama tespit edilmiştir. Bu uygulamalar şunlardır:

- Sağlam ve kaliteli malzeme seçme
- Doğal ve farklı dokularda malzeme seçme
- Çocukların aşına oldukları veya gerçek hayatta rastlayabilecekleri malzemeler kullanma
- Bir arada kullanılan materyallerin/malzemelerin renk ve estetik uyumuna dikkat etme
- Çocuğun ilgisini çekecek malzeme kullanma
- Çocuğun güvenle kullanabileceği malzeme seçme
- Çocukların taşıyabileceği ve kullanabileceği boyutlarda malzeme kullanma
- Çalışmanın amacına uygun malzeme seçme
- Çocuğun yaş grubu ve gelişim seviyesine uygun çalışma hazırlama

- Çocuğun elini kullanacağı çalışmalar hazırlama
- Çalışmaya hata kontrolü ekleme
- Materyalden/çalışmadan sınıfta bir adet bulundurma
- Çalışmaları/materyalleri raflara belirli bir sıralama, düzen ve konuma göre yerleştirme
- Her alana özgü çalışma/materyal hazırlama
- Çalışmaları tepsi/sepet vb. ile rafa yerleştirme
- Okulun imkanlarına göre malzeme kullanma
- Temaya uygun materyal/çalışma hazırlama
- Versiyon çalışma hazırlama
- Sunmadan önce çalışmayı deneme

Eğitmenlerin ifadelerine göre materyalin kaliteli, sağlam, doğal ve farklı dokularda, estetik, gerçekçi ve ilgi çekici gibi özelliklere sahip olmasına dikkat edildiği ve bunun sağlanması için çeşitli uygulamalara başvurulduğu tespit edilmiştir. Eğitimcilerin başvurdukları uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Çalışma hazırlarken benim önceliğim diğer arkadaşlara da söylediğim önemli olan materyallerin estetik ve sağlam olması ve kaliteli malzemeden yapılması.” (E1)

“Plastik kullanımı çok az bunun yanı sıra daha doğal çocuğun keşfetmesini sağlayacak farklı yapılarda ahşap demir farklı ısıların ve yüzeylerin fark edileceği malzemeler kullanıyoruz.” (E6)

“Malzemeler de genel olarak gerçek hayatta kullanılabilecek malzemeler. Hani oyuncak diye geçen malzemeler değil. Gerçekten kâse ne bileyim gerçekten leğen.” (E10)

“Malzemeler birbiriyle uyumlu olmalı. Çocuk tepsideki bir çalışmaya baktığı zaman çalışma onun göz zevkine hitap edecek ve uyumsuz olan hiçbir şey olmamalı.” (E6)

“Materyalin çocuğu cezbetmesine de dikkat ediliyor.” (E8)

Eğitmenler materyalleri hazırlarken materyalin çocuğun güvenle kullanacağı, çocuğun boyutlarına, çalışmanın amacına ve çocukların yaş ve gelişimine uygun olmasına özen gösterdiklerini belirtmiştir. Eğitimcilerin bu durumu sağlayabilmek için başvurdukları uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Çocuğa zarar vermeyecek malzemeler kullanılıyor.” (E12)

“Çocuğun kullanımına ve boyutlarına uygun materyaller kullanıyoruz.” (E2)

“Mesela günlük yaşam için hazırlanan bir tepsi çalışmasında sünger dahi dikkatle yerleştiriliyor.” (E11)

“Hazırlanan çalışmaların çocukların yaş grubuna ve gelişimlerine uygun olup olmadığına dikkat ediliyor.” (E13)

Eğitmenlerin ifadelerine göre çocuğun elini kullanabildiği ve hata kontrolünü kendinde barındıran materyallerden sınıfta birer adet olmaktadır. Ayrıca eğitimciler bu materyalleri her alanın kendine özgü olarak hazırlayıp raflara belli bir düzen içerisinde yerleştirdiklerini belirtmiş-

tir. Eğitimcilerin bu koşulları sağlayabilmek için başvurdukları uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Çocukların el becerilerini kullanabileceği çalışmalar hazırlanıyor.” (E12)

“Çocuk bireysel çalışıyor ve çalışmalarda hata kontrolü oluyor.” (E3)

“Sınıfta her materyalden bir adet bulunuyor.” (E8)

“Kendi alanları içerisinde ayrılıyor materyaller günlük yaşam duyu matematik materyalleri gibi.” (E7)

“Soldan sağa doğru öğrenme ve gelişim sırasına göre çalışmaları raflara koyuyoruz. Kolaydan zora doğru bir geçiş var.” (E10)

Eğitimciler okulun imkanlarının materyal hazırlamada etkili olduğunu ve temaya uygun olarak hazırlanan çalışmaların çocuklara sunulmadan önce eğitimci tarafından denendiğini söylemiştir. Eğitimciler çocukların gelişimine göre çalışmalara basamaklar eklenerek versiyon çalışmalar hazırladığını da vurgulamıştır. Eğitimcilerin bu uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Materyal seçiminde de okulun imkanları etkili oluyor. Bizim okul bu açıdan oldukça zengin.” (E10)

“Bir çalışma hazırlarken aylık temalar var ve onlar dikkate alınıyor.” (E3)

“Çalışmalar kolaydan zora doğru ilerliyor ve sonrasında basamaklar eklenerek versiyon çalışmalar hazırlanıyor.” (E4)

“Hazırlanan her çalışma çocuğa sunum için uygun olup olmama durumunun tespiti için öğretmen tarafından denetleniyor.” (E11)

b. Materyale İlginin Yönetimi: Eğitimcilerle yapılan görüşme bulgularına göre materyal hazırlama ve düzenlenmeye yönelik sekiz farklı uygulama tespit edilmiştir. Bu uygulamalar şunlardır:

- Çalışmanın/materyalin kendisinin ilgi çekici olması
- Çalışmayı çocuğa sunarak ilgisini çekme
- Çocuğu çalışmaya yönlendirme
- Çalışmanın duyurusunu yaparak çocukları haberdar etme
- Versiyon çalışma hazırlama
- Çalışmayı revize etme
- Çalışmaları temaya uygun güncel tutma
- Düzenin sağlanmasından çocukları da sorumlu tutarak değişikliklere duyarlı hale getirme

Eğitimcilerin ifadelerine göre çocukların dikkatini çekebilmek için ilgi çekici malzeme kullanma, çocuğa sunma veya duyurusunu yapma, çocuğu materyale yönlendirme, revize etme veya versiyon çalışma hazırlama gibi farklı uygulamalara başvurulmaktadır. Ayrıca eğitimciler çocukların sınıftaki düzen sayesinde değişikliklere hassasiyet kazandığını böylece ilgilerinin yeni çalışmalara doğal olarak toplanabildiğini belirtmiştir. Eğitimcilerin bu uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Konulan en ufak şey bile hemen hemen hepsinin ilgisini çekiyor.” (E9)

“Bazı materyalleri sunmak gerekiyor ilgilerini çekmek için.” (E13)

“Zaman zaman çalışma seçemiyor ve boş bir şekilde dolaşıyor çocuk. O zaman bu çocukları yönlendirebiliyoruz.” (E10)

“Reklamını yapmak rafa yeni bir çalışma koydum demek, çemberde yeni konulan bir çalışmanın sunumunu yapmak çocukların bu çalışmayla ilgilenmesini sağlayabiliyor.” (E6)

“Bunun yanı sıra çalışmaya artı basamaklar ekliyoruz.” (E4)

“İlgi çekmeyen materyalleri temaya uygun bir şekilde yeniden düzenleyebiliyoruz da.” (E1)

“Sınıf her zaman çok düzenli ve çocuklar her gün bütün alanlarda çalışıyor ve oralarda dolaşıyor. Kendileri de sınıfı topladıkları için sınıfa çok hakimler. Bu yüzden her değişikliği hemen fark edebiliyorlar.” (E3)

c. Materyale Ulaşım: Eğitimcilerle yapılan görüşme bulgularına göre materyal hazırlama ve düzenlenmeye yönelik yedi farklı uygulama tespit edilmiştir. Bu uygulamalar şunlardır:

- Materyalle çalışmak için sırasını beklemeyi öğretme
- Zarar gören çalışmayı kaldırma, çocuğu mahrum etme veya çocuğa tekrar sunma
- Çalışmaları/materyalleri çocukların boyutlarına uygun raf ve dolaplara koyma
- Çocukların her zaman güvenle çalışabilecekleri malzeme/materyal seçme
- Çalışmanın her zaman bakım ve onarımını yapma ve temin etme
- Çocuğa çalışma döngüsünü öğretme
- Çocuğa yaşına ve gelişim seviyesine uygun olarak sunulan çalışmalardan seçim yapma kuralını benimsetme

Çalışma bulgularına göre materyallere kolay ulaşımını sağlamak için çocuklara belli başlı kuralların öğretilmesi söz konusudur. Sıra bekleme, yaş ve gelişimine uygun materyalle çalışma, çalışma döngüsünü öğrenme ve zarar gören materyalin bakım ve onarımını sağlama çocuklara öğretilen kurallardır. Eğitimciler materyalleri çocukların boyutlarına uygun raf ve dolaplara yerleştirdiklerini belirtmiştir. Eğitimcilerin ifadelerine göre zarar gören materyalin bakım veya teminini sağlanmakta ve çocuk bir süre materyalden mahrum edilmektedir. Ayrıca eğitimciler çocuğun güvenle kullanabileceği materyalleri seçtiklerini vurgulamıştır. Eğitimcilerin bu uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Rafta bulunmayan ve başka çocuk tarafından çalışılan bir çalışmayı çalışmak istediğinde ise arkadaşının çalışıp çalışmayı rafa koymasını beklemesi gerekiyor. Arkadaşı rafa koyduktan sonra çocuk alıp istediği kadar çalışabilir.” (E5)

“Hasar görme durumunda öğretmen eşliğinde çalışma kaldırılıyor. Genelde çemberde çocuklara o çalışma gösteriliyor. Hani bu sınıfın bir problemi çocuklarla paylaşıyor ve konuşuluyor bu. Ve bir süre yenilenmiyor çocukların ondan bir süre mahrum kalmayı öğrenmesi için. Yani bu ceza değil, çocuk ona zarar verdi ve yaptığığın sonucunu görüyor.” (E3)

“Çocukların boy seviyesine uygun raflarda ulaşabilecekleri düzeyde ve rafların dengesi, güvenliği, boyları ve kullanıldıkları yerler çocukların kullanımına ve erişimine uygun.” (E2)

“Sonrasında çalışmayı temizleyip rafına koyuyoruz.” (E6)

“Çocuklar da çalıştığı çalışmayı nasıl rafa koyması gerektiğini en başında öğrendiği için rafa başka birinin çalışmasına uygun bir şekilde rafa bırakıyor.” (E8)

“Gelişimsel olarak bir çalışmayı yapmaya hazırlarsa diledikleri kadar bu çalışmayla çalışabiliyorlar.” (E7)

d. Materyalleri Dikkatli Kullanma ve Koruma: Eğitimcilerle yapılan görüşme bulgularına göre materyal hazırlama ve düzenlenmeye yönelik sekiz farklı uygulama tespit edilmiştir. Bu uygulamalar şunlardır:

- Zarar gören materyalle ilgili bireysel toplantılar yapma veya çemberde konuşma
- Materyalle nasıl çalışılacağını tekrar sunma
- Kurallar hakkında sözel uyarıda bulunma veya hatırlatmalar yapma
- Küçük olayları dahi abartarak dikkat çekmeye çalışma
- Çocuğa çalışmaların hepsinin sunumunu yaparak çalışma döngüsünü öğretme
- Çocuğun materyalle amacına uygun çalışıp çalışmadığını kontrol etme/gözlemleme
- Zarar gören materyalle çalışmaya son verme, çocuğu materyalden uzaklaştırma veya mahrum etme
- Eğitimcinin materyal kullanımı konusunda örnek olması

Eğitimciler sınıflarda birer tane bulunan materyallerin dikkatli kullanılması ve korunması için hem örnek olduklarını hem de materyallerle nasıl çalışılacağını sunumunu tekrar yaptıklarını söylemiştir. Eğitimcilerin ifadelerine göre zarar gören materyalle ilgili bireysel toplantılar yapılmakta, çemberde tüm grupla olay abartılarak konuşulmakta ve sözel olarak hatırlatmalar yapılmaktadır. Eğitimciler çocukları sürekli gözlemleyerek zarar verme durumunun sıklığına göre çocuğu materyalden mahrum ettiklerini belirtmiştir. Eğitimcilerin bu uygulamalara ilişkin ifadeleri şu şekildedir:

“Çocuklarla sözel olarak da konuşuluyor bireysel. Ama sınıfta yaygın bir şekilde görülüyorsa çemberde de bütün çocuklarla konuşuluyor.” (E3)

“Çalışma bittikten sonra çocuğun yanına gidip çalışmanın amacını ve nasıl çalışılacağını tekrarlıyoruz.” (E2)

“Kurallardan sürekli olarak çocuklara bahsediyoruz.” (E4)

“Çocuklar çalıştığı çalışmayı nasıl rafa koyması gerektiğini en başında öğrendiği için rafa başka birinin çalışmasına uygun bir şekilde rafa bırakıyor.” (E8)

“Zarar vermenin devam ettiği durumlarda çalışma çocuktan alınıyor.” (E6)

“Öğretmenin çalışma/materyallere özen göstermesi ve bu şekilde kullanması çocukların da öğretmenlerini örnek almalarını sağlıyor.” (E7)

2. İkinci Görüşmeye Ait Bulgular

İkinci görüşme ait bulgulara göre öğretmenlerin fiziki ortamın düzenlerken başvurdukları uygulamaları, Montessori sınıflarının temel unsurları olan “hazırlanmış çevre”, “hazırlanmış yetişkin” ve “eğitici materyaller” ile ilişkilendirdikleri tespit edilmiştir. Hazırlanmış yetişkin olarak tanımlanan öğretmenlerin, hazırlanmış çevreyi sağlamak için fiziki ortamla ilgili düzenlemeler yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin ifadelerine göre eğitici materyallerle hem çevre hazırlanmakta hem de sınıf yönetimi sağlanabilmektedir.

E1 hazırlanmış yetişkin olarak tanımlanan öğretmenlerin planlamalar ve belirledikleri hedeflerle sınıfı kolay bir şekilde yönetebildiğini belirtmiştir. E1’in fiziki ortamı düzenlemek için başvurdukları uygulamalarla sınıf yönetiminin ilişkisine yönelik ifadeleri şu şekildedir:

“Hedef koymak gerekiyor. Bugün bu çocukla şunu çalışacağım, bu çalışmam bittikten sonra çocuk bunu tekrar edecek ve daha sonra şu çalışmayı vereceğim gibi. Geleneksel sistemde çocuğun nerede olduğunu göremezsin ama Montessori’de görebiliyorsun. Takıldığı noktalarda öncesinde veya sonrasında destekleyecek ek çalışmalar varsa koyabiliyorsun. Montessori’nin bu gibi kolaylıkları da var. Ama öğretmen sürekli kendini güncel tutması gerekiyor çünkü çalışmalar rafta açık bir şekilde duruyor.”

E6 hazırlanmış yetişkin olan öğretmenlerin, çocuğun güvenlik ve düzen ihtiyaçlarını sınıfta hazırlanmış çevreyi sağlayarak giderebileceklerini söylemiştir. E6’nın fiziki ortamı düzenlemek için başvurdukları uygulamalarla sınıf yönetiminin ilişkisine yönelik ifadeleri şu şekildedir:

“Sınıf yönetimi için aynı zamanda geniş sınıflara sahip olduğumuz için çocuklara seslenmenin ya da çocuklar için çok geniş alanlar yaratıp onların koşup düzeni bozması ya da kendilerine zarar vermelerini önlemek için daha çok rafları vesaire düzenleyerek daha köşeler yaratarak biraz daha kendi içerisinde alanlar yaratarak devam etmek yani sınıfı bu şekilde düzenleyip çocukların da daha güvende ve düzen hissetmesini sağlamaya çalışıyoruz.”

E3 eğitici materyaller aracılığıyla hem sınıf içinde hem de sınıf dışında bir düzen sağlandığını ve bu düzenin çocukların kendi kendilerine öğrenmelerini desteklediğini söylemiştir. E3 çocukların bağımsız bir şekilde hareket edebilmesini ve öğrenebilmesini destekleyen hazırlanmış çevrenin sınıf yönetimini kolaylaştırdığını belirtmiştir. E3’ün fiziki ortamı düzenlemek için başvurdukları uygulamalarla sınıf yönetiminin ilişkisine yönelik ifadeleri şu şekildedir:

“Biz sınıfa temaya uygun materyaller getiriyoruz. Bu materyaller çocukların ilgilerini çekiyor. Bu sayede de çocuklar uzun bir süre odaklanarak heyecanla bu çalışmalar üzerinde çalışıyorlar. Mesela sınıfta boş gezen bir çocuk olmasını engelliyor bu. Zaten sınıftaki her şey çocukların boyutlarına uygun ve aynı zamanda güvenli materyaller. Bu da aynı şekilde sınıf yönetimini daha olumlu anlamda etkiliyor.”

E10 hazırlanmış çevreyi oluşturmak için kullanılan eğitici materyaller veya eşyalarla çocuklara sınırları net bir şekilde gösterebildiklerini ve böylece sınıfı daha kolay yönetebildiklerini söylemiştir. E10’un fiziki ortamı düzenlemek için başvurdukları uygulamalarla sınıf yönetiminin ilişkisine yönelik ifadeleri şu şekildedir:

“Çocuklar materyallerle bireysel çalışıyorlar. Bu da sınıf ortamında aslında kendilerini kontrol etme becerisi kazandırıyor bir şekilde. Sınıfın ortasının özellikle çember saatinin yapıldığı alanın çok açık olması çocuklarda koşup hareket etme, aşırı hareketlere sebebiyet veriyor. O yüzden biraz daha bunu düşünerek konulan

dolaplar vesaire ile biraz daha sınırlanabiliyor. Bu tip yöntemlerle sınıf yönetimi kolaylaşıyor.”

Sonuç ve Tartışma

Mevcut çalışma, Montessori eğitimcilerinin fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik sınıf yönetimi uygulamalarını belirlemek ve başvurdukları uygulamaları sınıf yönetimiyle nasıl ilişkilendirdiklerini anlamlandırmak amacıyla yapılmıştır. Eğitimcilerin fiziki ortamın düzenlenmesine yönelik uygulamaları üç ayrı tema altında toplanmıştır. Bu temalar şunlardır: Sınıf içi ortamın düzenlenmesi, sınıf dışı ortamın düzenlenmesi ve materyallerin düzenlenmesi. Bu temalara ait toplam 66 uygulama belirlenmiştir. Eğitimcilerin başvurdukları uygulamaları, Montessori sınıflarının temel öğeleri olan hazırlanmış çevre, hazırlanmış yetişkin ve eğitici materyaller bağlamında sınıf yönetimiyle ilişkilendirdiği tespit edilmiştir. Bu bölümde ele alınan fenomene yönelik bulgular, alanda yapılmış çalışmalar ışığında tartışılacaktır.

Mevcut çalışma bulgularına göre Montessori sınıfları çocukların hareketinin desteklendiği geniş bir ortama sahiptir. Eğitimciler eğitici materyalleri alanlardaki raflara belli bir düzende yerleştirmekte ve bu raflar genellikle duvara yaslanmış bir şekilde konumlanmaktadır. Bu bulgu, Şahin (2013) tarafından yapılan çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Yapılan çalışmada fiziki ortam düzenlenirken çocukların rahatça hareket edebileceği geniş, güvenli araç gereçlerden oluşan ve sağlam materyallerin kullanıldığı bir ortam oluşturulduğu bulunmuştur. Mevcut çalışma, boyutlarına uygun açık raf sistemi sayesinde çocukların materyalleri kolayca görebildiğini ve çalışacağı materyali alıp dilediği yere giderek çalışmasını yapabildiğini göstermiştir. Bu bulgu, Susan (2013)'ın çalışmasındaki çocukların eğitimci tarafından hazırlanan çevrede ilgi ve çabaları doğrultusunda kendi kendilerine öğrenmek için diledikleri materyali seçip çalışma özgürlüğüne sahip olduğu bulgusu ile örtüşmektedir. Ayrıca Montessori sınıflarında, çocuklar nerede hangi çalışmayı yapacağına kendileri karar vermekte ve eğitimci bu süreç boyunca çocuğa gerekli durumlarda yol göstermektedir. Böylece çocuk ilk olarak problemlerini kendi çözmeye çalışmaktadır (AMS, 2021; Lillard ve Else-Quest, 2006; Montessori, 2016). Ayrıca mevcut çalışma bulgularına göre geniş ve açık sınıflar, çocuğun hem çalışmak için motivasyonunu arttırmakta hem de eğitimcileri ve diğer çocukları da gözlemleyerek öğrenmesini desteklemektedir. Bu bulgular literatür ile kısmen örtüşmektedir. Gömleksiz ve Serhatlıoğlu (2013) tarafından yürütülen çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme ortamını çocukların problem çözme becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirecek şekilde düzenlediği tespit edilmiştir.

Mevcut çalışma bulgularına göre Montessori eğitimcileri sınıf içi ortamı düzenlemek için sınıfları alanlara bölmekte ve bu alanları raf, dolap, halı veya minder gibi nesnelerle ayırmaktadır. Bu bulgular MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda öğrenme merkezlerinin düzenlenmesine yönelik verilen bilgiyle örtüşmektedir. Sınıfların raf, halı, minder gibi nesneler ile ayrılan öğrenme merkezlerinden oluştuğu ve çocukların gelişimlerini destekleyecek materyallerin bu merkezlere özgü olduğu görülmektedir (MEB, 2013). Mevcut çalışma ile Montessori sınıflarında alanlar belirlenirken genel olarak çocukların gelişim alanlarının göz önünde bulundurulduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitimciler bu alanlara özgü materyaller yerleştirerek çocukların alanların neler olduğunu kolaylıkla öğrenebilmesini sağladığı söylenebilir. Böylece çocuklar üzerinde çalıştıkları materyalleri rahatlıkla bulmakta ve çalışması bittikten sonra kolayca yerine bırakabilmektedir. Bu bulgular, Susan (2010) tarafından yapılan çalışma bulguları ile örtüşmektedir. Bu çalışmaya göre Montessori sınıfları çocukların ilgisini

çekişecek öğrenme alanlarına ayrılmaktadır. Ayrıca her alanda, çocukların boyutlarında ve kolayca ulaşılabilirlikleri açık raflarda ilgi çekici ve titizlikle tasarlanmış malzemeler vardır.

Mevcut çalışmada Montessori sınıflarında çalışmaların, sınıfın yanı sıra koridorlara veya bahçeye de taşınarak yapıldığı tespit edilmiştir. Öğretmenler sınıf içi ortamın yanı sıra sınıf dışı ortamı da çocukların gelişimlerini destekleyecek şekilde düzenlemektedir. Bu bulgular, literatür ile örtüşmektedir. Montessori felsefesine göre öğrenme ortamı sınıf içinin yanı sıra dışında da çocukların gelişimine uygun materyallere ulaşımının sağlanacağı şekilde düzenlenmektedir. Çocukların ilgisini dağıtacak dağınıklık engellenip düzen sağlanmaktadır. Her iki ortamda da öğrenmek için çalışan çocuklar çalışma süreçleri boyunca öğretmenler tarafından gözlemlenmektedir (Knight, 2012; Pound, 2011). Montessori sınıflarının genellikle bahçeye açılan bir kapısının olması sınıf içi ve dışı arasındaki ilişkiyi sürdürmekte ve bahçenin de her zaman bir öğrenme ortamı olarak kullanılmasını sağlamaktadır. Böylece öğrenme yalnızca sınıflarda değil, koridorlarda, bahçede ve okulun diğer mekanlarında devam etmekte ve tüm mekanlar bir kamusal ağ gibi birbirine bağlanmaktadır (Türk ve Sarı, 2020). Mevcut çalışma bulgularına göre çocuklar sınıfa sığmayan “Binlik Zincir” çalışmasında zinciri koridora kadar uzatabilmektedir. “Cam Silme” gibi çalışmaları sınıfın camlarını temizlemek için dışarı çıkarak da yapabilmektedir. Ayrıca öğretmenler de çocuklara sunacakları çalışmaları sınıf dışı ortamı düzenleyerek dışarıda da sunabilmektedir. Çocuklar çalışma döngüsünü öğrendikten sonra uygun olan materyallerle sınıf dışında kendi kendine çalışabilmekte ve bu çalışmalar süresince de öğretmenler tarafından gözlemlenmektedir.

Mevcut çalışma ile öğretmenlerin sınıf düzeniyle çocuklara duyarlılık kazandırdıkları ve bağımsız bir şekilde hareket edebilmesi için materyallerden yararlandıkları görülmektedir. Bu bulgular literatür ile örtüşmektedir. Montessori sınıflarında bulunan eğitici materyaller kendi kendine öğrenebilmesi için çocuğa bağımsızlık ve disiplin kazandırmaktadır. Bunun sağlanabilmesi için öğretmenler çalışmaların sunumlarını yapmakta ve bu sunumlarla “çalışma döngüsü” olarak adlandırılan kurallar bütününe çocuklara aktarmaktadır. Çalışma döngüsü ile çocuklar tüm materyalleri nereden nasıl alacağını, çalışmanın basamaklarını ve çalışması bittiğinde materyali aldığı gibi yerine geri bırakması gerektiğini öğrenmektedir (Danışman, 2012; Kuh, 2015). Çocukların kiminle ne yapacaklarını ve ne zaman durup başlayacaklarını seçtiği bu çalışma döngüsü, her sabah ve öğleden sonra 2,5-3 saat kesintisiz olarak devam eder. Öğretmen bu süreçte bir çalışmadan diğerine geçer, bazen küçük bir gruba, bazen de bir çocuğa çalışmayı öğretir. Ayrıca öğretmenler çocukları gözlemleyerek, bir sandalyede oturarak basitçe çocukların ne yaptığını not ederek, sınıfın nasıl işlediğini görerek ve her çocuğun daha sonra neye ihtiyaç duyabileceği konusunda fikir edinir. Öğretmen, her çalışmayı hangi çocuğun aldığını takip eder ve çoğunlukla tüm çocukların sınıfta geçirdikleri üç yıl içinde temel çalışmaları tamamlamalarını sağlar (Lillard, 2020).

Mevcut çalışma ile öğretmenlerin hata kontrolü ekledikleri çalışmaları çocuklara bir kez sunumunu yaptıktan sonra kendi kendilerine öğrenmelerinin gerçekleşmesi için çocukları destekledikleri tespit edilmiştir. Bunun için öğretmenler çocukları gözlemleyip ihtiyaçları olduğunda yardım etmekte ve dışarıdan müdahaleyi en aza indirecek şekilde hareket etmektedir. Materyallerdeki hata kontrolü sayesinde çocuklar hatalarını kendi kendilerine görüp düzeltebilmekte ve böylece yetişkinlere ihtiyaçları azalmaktadır. Bu bulgular, literatür ile örtüşmektedir. Yapılan çalışmalar ile hata kontrolünü içinde barındıran Montessori materyallerinin, öğretmen müdahalesi olmadan veya öğretmenin en az seviyede müdahale edeceği

şekilde çocukların bağımsız olarak çalışabilmesini sağladığı belirlenmiştir (Dempsey, 2016; Durakoğlu, 2010; Matthews ve Jewkes, 2009).

Mevcut çalışma bulguları eğitimcilerin materyellerin doğal, estetik, sağlam, kaliteli ve temiz olmasına dikkat ettiklerini göstermektedir. Her çalışmanın ait olduğu alanda raflara belirli kurallara göre yerleştirildiği ve çocukların rahatça ulaşabileceği şekilde konumlandırıldığı belirlenmiştir. Çocuklar, boyutlarına uygun alçak ve açık raf veya dolaplara yerleştirilen materyalleri başka bir çocuk çalışmıyorsa kolayca alıp çalışabilmektedir. Bu bulgular literatür ile örtüşmektedir. Montessori sınıflarında bulunan materyaller çocukların boyutlarına uygun, estetik açıdan uyumlu, temiz ve güvenli materyallerdir. Eksiksiz ve ilgi çekici renk ve şekillerde olmasına da dikkat edilen materyaller aynı çalışma için kullanıldığında aralarında bir renk uyumu sağlanmaktadır. Çocuklar çalışmanın yerini açık raf sistemi ve çalışma döngüsü ile öğrenebilmektedir. Ayrıca bir arada kullanılan materyallerin arasındaki uyum sayesinde de materyalin hangi çalışmaya ait olduğunu kolaylıkla bulabilmektedir (Ampola, 2013; Erişen ve Güleş, 2007; Polk-Lillard, 2013; Susan, 2013). Ayrıca mevcut çalışma ile materyallerin dikkatli kullanılması ve korunması için eğitimciler tarafından başvuru farklı uygulamalar olduğu da tespit edilmiştir. Bu uygulamalar şunlardır: Sınıflarda genellikle birer tane bulunan materyallerin dikkatli kullanılıp korunması hem eğitimcilerin sorumluluğunda hem de çocukların sorumluluğundadır. Böylece sınıfa karşı sorumluluk hisseden çocuklar düzenin sağlanması ve sürdürülmesinde de önemli bir rol oynamaktadır. Bu bulgu, Couchenour ve Chrisman (2016) tarafından belirtilen ve Montessori yaklaşımına yönelik temel ilkelerden biri olan çocukların kullandıkları malzemelerden, bu malzemeleri temizlemekten ve yerlerine kaldırmaktan sorumlu olmaları ilkesi ile örtüşmektedir. Ayrıca eğitimciler sözel uyarıda bulunma veya çemberde toplantılar yapma gibi farklı uygulamalarla materyallerin korunmasına dikkat çekmektedir. Çocuklar da eğitimcinin rol model olması sayesinde materyalleri zarar görmeyecekleri şekilde kullanmaya özen göstermekte veya zarar verdiklerinde tamir etmektedir. Çocuklar, çalışma döngüsü sayesinde de çalışmaları raftan aldıkları gibi kendilerinden sonra çalışacak çocukların kullanımına uygun bir şekilde yerine bırakmaktadırlar.

Mevcut çalışmada eğitimciler başvurdukları uygulamaları Montessori sınıflarının temel öğeleri olan hazırlanmış çevre, hazırlanmış yetişkin ve eğitici materyaller kapsamında sınıf yönetimiyle ilişkilendirmektedir. Eğitimcilerin uygulamalarını ilişkilendirdikleri bu üç öğenin Montessori sınıflarını oluşturan üç temel öğe olduğu söylenebilir. Bu temel öğe şunlardır: Hazırlanmış çevre, eğitici materyaller ve hazırlanmış yetişkin (Edward, 2002; Salkind, 2008). Montessori eğitim programına göre çocuklara rehberlik eden eğitimci, kendi kendine öğrenmeyi destekleyen eğitici materyaller ve çocukların ihtiyaçlarına göre hazırlanmış çevre erken çocukluk sınıflarının üç sacayağını oluşturur (Özdağ, 2014). Mevcut çalışma ile eğitimcilerin bu üç temel öğe çerçevesinde sınıf yönetimi uygulamalarını şekillendirdikleri tespit edilmiştir. Mevcut çalışmaya göre hazırlanmış yetişkin olarak tanımlanan eğitimciler hem hazırlanmış çevrenin oluşturulması hem de eğitici materyallerin düzenlenmesi ile sınıf yönetimini sağlayabilmektedir. Eğitimciler yaptıkları planlar ve belirledikleri hedefler doğrultusunda çevreyi oluşturmakta ve materyalleri düzenlemektedir. Eğitici materyalleri içinde barındıran hazırlanmış çevre sınıfta bir düzen oluşturmaktadır. Çocukların oluşturulan bu düzene uyum sağlamasıyla bağımsız hareket edip kendi kendine öğrenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca eğitimciler düzenledikleri materyallerle sınıfın fiziki ortamını da oluşturmaktadır. Materyallere hata kontrolü ekleme gibi uygulamalarla hem sınıf yönetimi bu materyaller aracılığıyla sağlamakta

hem de eğitimci bu düzenlemeleri yapan kişi olarak sınıf yönetiminde aktif bir rol oynamaktadır.

Mevcut çalışmaya katılan eğitimcilerin ifadelerine göre belirlenmiş olan uygulamalar ve bu uygulamaları sınıf yönetimiyle nasıl ilişkilendirdiklerine yönelik elde edilen veriler çalışmaya katılan eğitimcilerin görüşleriyle sınırlıdır. Bu yüzden tüm Montessori eğitimcilerine dair bir genellemeye varılmaması gerekmektedir. Bu uygulamaların dışında farklı uygulamalara başvuran eğitimcilerin olması ve başvurdukları uygulamalar ile sınıf yönetimi arasındaki ilişkiye yönelik farklı görüşlere sahip olmaları mümkündür. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik araştırma deseni kullanılarak yürütülmüş olan bu çalışma 13 katılımcının araştırılan fenomene yükledikleri anlamı derinlemesine inceleyerek betimlemektedir. Mevcut çalışmanın araştırma deseni de sonuçları genellemeye imkan vermemektedir. Katılımcı sayısına bağlı olarak da elde edilen sonuçların genellenmesi uygun olmamaktadır. Montessori eğitimcilerinin tümüne genellenemeyen mevcut çalışma bulgularının yorumlanmasında bu sınırlılıkların göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Ampola, L. (2013). Montessori, James Ainsworth İçinde: *Sociology of Education: An A-to-Z Guide* (s. 482-484). Thousand Oak: Sage Publication.
- Aydın, İ. (2012). *Alternatif Okullar*. Ankara: Pegem Akademi.
- AMS. (2021). Home: Family: Why Choose Montessori: Benefits of Montessori Education. American Montessori Society. <https://amshq.org/Families/Why-Choose-Montessori/Benefits-of-Montessori> adresinden 10.01.2021 tarihinde alınmıştır.
- Başar, H. (2001). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Beken, S. (2009). *Montessori yöntemi etkinliklerinin 5-6 yaş çocuklarının el becerilerinin gelişimine etkisi*. Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes üniversitesi, Aydın.
- Couchenour, D., ve Chrisman, J. K. (2016). *The SAGE Encyclopedia of Contemporary Early Childhood Education* (Cilt 1). Thousand Oaks, California: SAGE Publications.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Danışman, Ş. (2012). Montessori yaklaşımına genel bir bakış ve eğitim ortamının düzenlenmesi. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 2, 85-113.
- Dempsey, J. (2016). *Turning Education Inside-Out: Confessions of a Montessori Principal*. Plantation, FL: J. Ross Publishing.
- Dereli, E. (2017). Montessori eğitim programının çocukların psikososyal gelişimlerine ve sosyal problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 135-153.
- Durakoğlu, A. (2010). Montessori metodunda okuma ve yazma eğitimi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5, 91-104.

- Durkaya, S. (2019). *MEB Okul Öncesi Eğitim Programına ve Montessori yaklaşımına göre eğitim alan anasınıfı çocuklarının sezgisel matematik yeteneklerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Edward, C. P. (2002). Three approaches from Europe: Waldorf, Montessori, and Reggio Emilia. *Early Childhood Research & Practice*, 4(1), 2-14.
- Erişen, Y., ve Güleş, F. (2007). Montessori materyallerinin tasarım kalitesi özelliklerinin değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18, 287-305.
- Gömlüksiz, M. N., ve Serhatlıoğlu, B. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (7), 201-221.
- Güçlü, İ. (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri Teknik-Yaklaşım- Uygulama*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ifrazoğlu-Saban, A., ve Bulut-Özsezer, M. S. (2016). Montessori yaklaşımını uygulayan okullarda çalışan öğretmenlerin Montessori yaklaşımına ilişkin görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 136-155.
- İME. (2021). Başlangıç: Hakkımızda: Hakkımızda. <http://www.istanbulmontessori.com/hakkimizda/hakkimizda/> adresinden 10.01.2021 tarihinde alınmıştır.
- Kayılı, G. (2015). *Sosyal beceri eğitimi programı ile desteklenmiş Montessori yönteminin anaokulu çocuklarının duyguları anlama ve sosyal problem çözüme becerilerine etkisi*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kayılı, G., Koçyiğit, S., ve Erbay, F. (2009). Montessori yönteminin beş-altı yaş çocuklarının alıcı dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 26, 347-355.
- Keçecioğlu, Ö. (2015). *MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ve Montessori yaklaşımına göre eğitim alan 5 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Knight, S. (2012). Valuing outdoor spaces: Different Models of Outdoor Learning in the Early Years, Theodora Papatheodorou ve Janet Moyles İçinde: *Cross-Cultural Perspectives on Early Childhood* (s. 29-40). London: Sage Publication.
- Korkmaz, H. E. (2005). *Montessori metodu ve Montessori okulları: Türkiye’de Montessori okullarının yönetim ve finansman bakımından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kuh, L. (2015). Montessori and Classroom Management, W. George Scarlett İçinde: *The SAGE Encyclopedia of Classroom Management* (s. 529-531). Thousand Oak: Sage Publication.
- Levin, J., & Nolan, J. F. (2014). *Principles of Classroom Management: A Professional Decision-Making Model*. Pearson. One Lake Street, Upper Saddle River, New Jersey 07458.
- Lillard, A., & Else-Quest, N. (2006). The early years: Evaluating Montessori education. *Science*, 313(5795), 1893-1894.

- Lillard, A. S. (2020). Montessori as an alternative early childhood education. *Early Child Development and Care*, 1-11.
- Matthews, E., & Jewkes, A. M. (2009). Montessori, Rodney P. Carlisle İçinde: *Encyclopedia of Play in Today's Society* (s. 397-401). Thousand Oak: Sage Publication.
- Maxwell, J. A. (2018). *Nitel Araştırma Tasarımı Etkileşimli Bir Yaklaşım*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- MEB. (2013). *Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB.
- Montessori, M. (2015). *Emici Zihin*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Montessori, M. (2016). *Çocuğun Keşfi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Mutlu, B., Ergişi, A., Ayhan, A. B., ve Aral, N. (2012). Okul öncesi dönemde Montessori eğitimi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 113-128.
- Özbek-Ayaz, C. (2020). Eğitimde Tabula Rasa Anlayışını Yıkan ve Çocuğun Rönesansını Yaratılan Bir Devrim: Montessori Metodu, Ebru Aktan-Acar İçinde: *Erken Çocukluk Eğitimi Mozaik: Büyük Düşünceler/Fikirler, Modeller ve Yaklaşımlar* (s. 319-349). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Özdağ, S. A. (2014). *Montessori yönteminin eğitim mekânlarına yansımaları üzerine kavramsal bir analiz*. Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Polk-Lillard, P. (2013). *Montessori Modern Bir Yaklaşım*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Polk-Lillard, P. (2014). *Sınıfta Montessori*. İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Pound, L. (2011). *Influencing Early Childhood Education: Key Figures, Philosophies and Ideas*. New York: McGraw-Hill Education.
- Salkind, N. J. (2008). *Montessori Schools*. Thousand Oak: Sage Publications.
- Schneider, M. (2002). *Do School Facilities Affect Academic Outcomes? National Clearinghouse for Educational Facilities*. Washington, DC.
- Selçuk, K. S. (2016). *Montessori yönteminin anaokulu çocuklarının büyük kas becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Stoll-Lillard, A. (2018). *Montessori Dehanın Ardındaki Bilim*. İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Susan, F. (2010). *Montessori and Early Childhood: A Guide for Students*. London: Sage Publication.
- Susan, F. (2013). *Montessori: The Australian Story*. Sydney: University of New South Wales Press.
- Şahin, İ. T. (2013). *Preschool teachers' beliefs and practices related to developmentally appropriate classroom management*. Doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Şeker, K. N. (2015). *Kırsal bölgede okul öncesi eğitime devam eden 5 yaş çocukları ile Montessori eğitimi alan 5 yaş çocukların motor becerilerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Temel, Z. F., Kaynak, B., Paslı, H., Demir, H., ve Çemrek, B. (2016). Montessori eğitim kurumlarındaki çocukların görsel algı ve çizim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2595-2608.
- Toran, M., ve Temel, Z. F. (2014). Montessori yaklaşımın çocukların kavram edinimi üzerindeki etkisinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(1), 223-234.
- Türk, S. A., ve Sarı, R. M. (2020) Montessori okullarında mekân kavramlarla okumak. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 10(1), 82-105.
- Weinstein, C. S., ve Novodvorsky, I. (2011). *Middle and Secondary Classroom Management: Lessons from Research and Practice*. New York: Mcgraw-Hill.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, F. Ü., ve Çağdaş, A. (2018). Montessori anne destek eğitim programının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi. *Eğitim Bilimleri Çalışmaları*, 135-148.
- Yiğit, T. (2008). *Okulöncesi eğitim kurumlarında Montessori ve geleneksel öğretim yöntemleri alan çocukların sayı kavramını kazanma davranışlarının karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.